

พรหมจรรย์ ๘๖

สุภีร์ ทุมทอง

๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

กรรมฐาน

๑. กายคตาสติ

๒. อานาปานสติ

๓. มรณสติ

๔. พุทธธานุสสติ

๔.๑ คุณประโยชน์และอานิสงส์

๔.๒ วิธีเจริญพุทธธานุสสติ

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

๑. โส ภควา อิติปิ อรหํ
๒. โส ภควา อิติปิ สมมาสมพุทโธ
๓. โส ภควา อิติปิ วิชชาจรณสมปนโน
๔. โส ภควา อิติปิ สุกโต
๕. โส ภควา อิติปิ โลกวิทู

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

๖. โส ภควา อิติปิ อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ
หรือ (๑) โส ภควา อิติปิ อนุตฺตโร
(๒) โส ภควา อิติปิ ปุริสทมฺมสารถิ
๗. โส ภควา อิติปิ สตฺถา เทวมนุสฺसानํ
๘. โส ภควา อิติปิ พุทฺโธ
๙. โส ภควา อิติปิ ภควา

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

๑. โส ภควา อิติปิ **อรหํ**

- (๑) เป็นผู้ไกลจากกิเลส
- (๒) เป็นผู้ทำลายข้าศึกคือกิเลสทั้งหลาย
- (๓) เป็นผู้ทำลายเชื้อของสังสารจักรได้
- (๔) เป็นผู้ควรแก่สิ่งของมีปัจจัยเป็นต้น
- (๕) เป็นผู้ไม่มีที่ลับในการทำบาปทั้งหลาย

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

๒. โส ภควา อิติปิ **สมมาสมพุทโธ**

ก. เป็นผู้ตรัสรู้ธรรมทั้งปวงโดยถูกต้องและด้วยพระองค์เอง คือ

(๑) ตรัสรู้ธรรมที่ควรรู้อย่าง โดยความเป็นธรรมที่ควรรู้อย่าง

(๒) ตรัสรู้ธรรมที่ควรกำหนดรู้ โดยความเป็นธรรมที่ควรกำหนดรู้

(๓) ตรัสรู้ธรรมที่ควรละ โดยความเป็นธรรมที่ควรละ

(๔) ตรัสรู้ธรรมที่ควรทำให้แจ้ง โดยความเป็นธรรมที่ควรทำให้แจ้ง

(๕) ตรัสรู้ธรรมที่ควรเจริญ โดยความเป็นธรรมที่ควรเจริญ

ข. เป็นผู้ตรัสรู้ทุกขสัจ สมุทยสัจ นิโรธสัจ มัคคสัจ ในธรรมทั้งปวง

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

๓. โส ภควา อิติปิ **วิชาจรณสมปนโน**

เป็นผู้สมบูรณ์พร้อมด้วย**วิชา ๓** ได้แก่ (๑) ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ

(๒) จุตูปปาตญาณ (๓) อาสวักขยญาณ หรือ**วิชา ๘** ได้แก่

(๑) วิปัสสนาญาณ (๒) มโนมยิทธิญาณ (๓) อิทธิวิธญาณ

(๔) ทิพพโสตธาตญาณ (๕) เจโตปริยญาณ (๖) ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ

(๗) จุตูปปาตญาณ (๘) อาสวักขยญาณ

และ**จรณะ ๑๕** ได้แก่ (๑) สีสสังวร (๒) การคุ้มครองอินทรีย์

(๓) โภชนมัตตัญญูตา (๔) ชาคริยานุโยคะ (๕-๑๑) สัทธิธรรม ๗ (สัทธา, หิริ, โอตตัปปะ, พากุสัจจะ, วิริยารัมภะ, สติ, ปัญญา) (๑๒-๑๕) ฌาน ๔

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

๔. โส ภควา อิติปิ **สุคโต**

- (๑) เป็นผู้มีการเสด็จไปอันงดงาม
- (๒) เป็นผู้ไปสู่สถานที่อันงดงาม
- (๓) เป็นผู้เสด็จไปโดยชอบ
- (๔) เป็นผู้ตรัสโดยชอบ

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

๕. โส ภควา อิติปิ **โลกวิทู**

(๑) เป็นผู้รู้แจ้งโลกแบบบอริยสัจ ๔ ได้แก่

ก. โลก ข. โลกสมุทัย ค. โลกนิโรธ

ง. โลกนิโรธคามินีปฏิปทา

(๒) เป็นผู้รู้แจ้ง ๓ โลก ได้แก่

ก. สังขารโลก ข. สัตตโลก ค. โอภาสโลก

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

๖. โส ภควา อิติปิ **อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ**

๖.๑ โส ภควา อิติปิ **อนุตฺตโร**

เป็นผู้ไม่มีใครอื่นยิ่งกว่าด้วยคุณ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ และวิมุตติญาณทัสสนะ

๖.๒ โส ภควา อิติปิ **ปุริสทมฺมสารถิ**

เป็นผู้ฝึกบุรุษที่สามารถฝึกได้, ทรงบอกสอนนманเป็นต้น ให้แก่ผู้มีศีล บอกข้อปฏิบัติสูงขึ้นแก่พระโสดาบันเป็นต้น

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

๒. โส ภควา อิติปิ อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ

๒.๓ โส ภควา อิติปิ อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ

เป็นผู้แนะนำ สั่งสอน ไม่มีผู้อื่นทำได้ยิ่งกว่า

เช่นนั่งบัลลังก์เดียวนำไปได้ ๘ ทิศไม่ติดขัด

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

(๗) โส ภควา อิติปิ สตุถา เทวมนุสฺसानํ

๗.๑ เป็นผู้สั่งสอนประโยชน์ ๓ อย่างตามสมควร

๗.๒ เป็นผู้นำพาสัตว์ทั้งหลายข้ามภพกัณดาร

และชาติกัณดาร

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

(๘) โส ภควา อิติปิ **พุทฺโธ**

ยัม ปณ กิณฺจิ อตฺถิ เณยฺยัม นาม สพฺพสฺสเสว พุทฺธตฺตา
วิโมกฺขนฺตีกถาณวเสน **พุทฺโธ**.

ยสฺมา วา จตฺตาริ สจฺจานิ อตฺตนาปิ พุชฺฌิ,
อณฺเณปิ สตฺเต โพเธสี,

ตสฺมา เอวมาทีหิปี การเณหิ **พุทฺโธ**.

(วิสุทฺธิ.)

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

พุทฺโธติ : โย โส ภควา สยมนุ อนาจริยโก

ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสฺsu ฌมฺเมสฺsu สามํ สจฺจานิ อภิสมฺพุชฺฌิ.

ตตฺถ จ สพฺพญญตํ ปตฺโต, พฺเลสฺsu จ วสฺสีภาวํ ปตฺโต.

(ขุ.ม. ๒๙/๑๙๒ สารีปุตตนิทเทส)

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

พุทฺโธติ : เกณฑฺวณ พุทฺโธ.

(๑) พุชฺฌิตา สจฺจานีติ พุทฺโธ,

(๒) โฟธฺตา ปชายาติ พุทฺโธ,

(๓) สพฺพพญฺตาย พุทฺโธ,

(๔) สพฺพทสฺสาวิตาย พุทฺโธ,

(๕) อนนฺนเนยฺยตาย พุทฺโธ,

(๖) วิกสิตาย พุทฺโธ,

(๗) ขีณาสวสงฺขาเตน พุทฺโธ,

(ขุ.ม. ๒๙/๑๙๒ สารีปุตตนิทเทส)

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

- (๘) นิรूपกภิเลสสงฺขาเตน พุทฺโธ,
- (๙) เอกนุตวீตราโคติ พุทฺโธ,
- (๑๐) เอกนุตวீตโทโสติ พุทฺโธ,
- (๑๑) เอกนุตวீตโมโหติ พุทฺโธ,
- (๑๒) เอกนุตนิกภิเลสติ พุทฺโธ,
- (๑๓) เอกายนมคฺคํ คโตติ พุทฺโธ,
- (๑๔) เอโก อนุตฺตรํ สมมาสมโพธิ อภิสมพุทฺโธติ พุทฺโธ,
- (๑๕) อพุทฺธิวิหตตฺตา พุทฺธิปฏฺฐิลาภตฺตา พุทฺโธ.

(ขุ.ม. ๒๙/๑๙๒ สารีปุตตนิทเทศ)

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

พุทฺโธติ เนตํ มาตรา กตํ, น ปีตรา กตํ, น ภাত্রา กตํ,
น ภคินียา กตํ, น มิตฺตามจฺเจहि กตํ, น ญาตีสาลโหิตฺเทहि กตํ,
น สมณพฺราหฺมณฺเหहि กตํ, น เทวตาहि กตํ,
วิโมกฺขนฺตีกเมตํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ โพธิยา มฺเ
สห สพฺพพญฺตญาณสฺส ปฏฺฐิลาภา สจฺฉิกา ปณฺยตฺติ
ยทิทํ พุทฺโธติ.

(ขุ.ม. ๒๙/๑๙๒ สารีปุตตนิทเทส)

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

(๘) โส ภควา อิติปิ พุทฺโธ.

ก. โดยย่อ

(๑) เป็นผู้ตรัสรู้ริยสัจ ๔ ด้วยตนเอง

(๒) เป็นผู้ยังสัตว์ทั้งหลายเหล่านี้ให้ตรัสรู้ริยสัจ ๔

ข. โดยละเอียด

(๑) เป็นผู้ตรัสรู้ริยสัจ ๔

(๒) เป็นผู้ยังหมู่สัตว์ให้ตรัสรู้ริยสัจ ๔

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

(๘) โส ภควา อิติปิ พุทฺโธ.

ข. โดยละเอียด

(๓) เป็นสัพพัญญู

(๔) เป็นผู้เห็นธรรมทั้งปวง

(๕) เป็นผู้ไม่มีผู้อื่นแนะนำ

(๖) เป็นผู้เบิกบาน

(๗) เป็นพระขีณาสพ

(๘) เป็นผู้ไม่มีอุปกิเลส

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

- (๙) เป็นผู้ปราศจากราคะโดยสิ้นเชิง
- (๑๐) เป็นผู้ปราศจากโทสะโดยสิ้นเชิง
- (๑๑) เป็นผู้ปราศจากโมหะโดยสิ้นเชิง
- (๑๒) เป็นผู้ไม่มีกิเลสโดยสิ้นเชิง
- (๑๓) เป็นผู้ดำเนินไปสู่ทางเอก
- (๑๔) เป็นผู้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณโดยลำพัง
- (๑๕) เป็นผู้ได้ความรู้เพราะกำจัดภาวะไม่รู้ได้หมดแล้ว

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

(๙) โส ภควา อิติปิ **ภควา**

ภควาติ อิหํ ปณฺสฺส คุณวิสิฏฺฐสฺส ตตฺตตฺตมครุคฺคารวาทิ วจฺนํ.

อิหํ ปณฺ ภควาติ นามํ เนมิตฺตํ น มหามายาย

น สุทฺธโธทนมหาราเชน น อสีติยา ภาตีสหสฺสเสหิ กตํ

น สกุกสนฺตฺตฺตํ ทัฬหิ เทวตาวิเสเสหิ.

(วิสุทฺธิ.)

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

ภาควาติ : คารวาทิวจณฺ์. อปิจ

(๑) ภคฺคราโคติ ภาควา,

(๒) ภคฺคโหโสติ ภาควา,

(๓) ภคฺคโมโหติ ภาควา,

(๔) ภคฺคมาโนติ ภาควา,

(๕) ภคฺคทิจฺฉิตฺติ ภาควา,

(๖) ภคฺคกณฺณโกติ ภาควา,

(๗) ภคฺคกิเลโสติ ภาควา,

(ขุ.ม. ๒๙/๘๔ ปุราเภทสูตรตนิทเทศ)

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

- (๘) ภชิ วิภชิ ปวิภชิ ฌมมรตนนฺติ ภควา,
- (๙) ภวานํ อนุตกโรติ ภควา,
- (๑๐) ภาวิตกาโยติ ภควา,
- (๑๑) ภาวิตสีโล ภาวิตจิตฺโต ภาวิตปญฺโณติ ภควา.
- (๑๒) ภชิ วา ภควา อรณฺณวนปตฺถานิ ปนฺตานิ
เสนาसनานิ อปฺปสทฺธานิ อปฺปนิคฺໄໝສານิ วิชนฺวาทานิ
มนุสฺสราหสฺเสยฺยกานิ ปฏฺฐิสลฺลานสารูปานີติ ภควา.

(ขุ.ม. ๒๙/๘๔ ปุราเภทสูตรตนิทเทศ)

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

(๑๓) **ภาคิ** วา ภคฺวา

จีวรปิณฑปาตเสนาสนคิลานปัจจุยเภสัชชปริกขารานนฺติ ภคฺวา.

(๑๔) ภาคิ วา ภคฺวา

อตฺถรสฺส ฌมฺมรสฺส วิมุตฺตีสฺส อธิสึลลสฺส อธิจิตฺตสฺส

อธิปญฺญาติ ภคฺวา.

(๑๕) ภาคิ วา ภคฺวา จตฺนํ ฌานานํ จตฺนํ อปฺปมณฺณานํ

จตฺนํ อรูปสมาปตฺตึนฺนํติ ภคฺวา.

(ขุ.ม. ๒๙/๘๔ ปุราเภทสูตรตนิทเทศ)

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

(๑๖) ภาคิ วา ภควา

อภฺจนฺนํ วิโมกฺขานํ อภฺจนฺนํ อภิกายตฺตานํ
นวฺนํ อนุปฺพุพฺพวิหารสฺมาปตฺตินฺนํติ ภควา.

(๑๗) ภาคิ วา ภควา

ทสฺนํ สลฺยภาวณานํ ทสฺนํ กสฺสึณสฺมาปตฺตินํ
อาณานํ สสฺตีสมาธิสฺสํ อสฺสํ สมาสฺมาปตฺตียาติ ภควา.

(จุ.ม. ๒๙/๘๔ ปุราเภทสูตรตนิทเทศ)

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

(๑๘) ภาคิ วา ภคฺวา

จตุณฺนํ สติปญฺจานานํ จตุณฺนํ สมมปฺปชานานํ

จตุณฺนํ อิทฺธิปาทานํ ปญฺจนฺนํ อินฺทฺริยานํ ปญฺจนฺนํ พฺลานํ

สตุตฺตณฺนํ โฟชฌมฺกานํ อริยสฺส อฏฺฐงฺกิกสฺส มคฺคสฺสชาติ ภคฺวา.

(๑๙) ภาคิ วา ภคฺวา

ทสณฺนํ ตถาคตพฺลานํ จตุณฺนํ เวสสารชฺชานํ

จตุณฺนํ ปฏฺฐิสมฺภิทานํ ฉณฺนํ อภิญฺญานํ ฉณฺนํ พุทฺธธมฺมานนฺติ ภคฺวา.

(ขุ.ม. ๒๙/๘๔ ปุราเภทสูตรตนิทเทศ)

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

ภาควาติ เนตํ นามํ มาตรา กตํ, น ปีตรา กตํ, น ภาตตรา กตํ,
น ภคินิยา กตํ, น มิตฺตามจฺเจहि กตํ, น ญาติสาโลหิตฺเทहि กตํ,
น สมณพฺราหฺมณฺเหहि กตํ, น เทวตาहि กตํ,
วิโมกฺขนฺตีกเมตํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ โพธิยา มฺเเล สห
สพฺพพญฺตญาณสฺส ปฏฺฐิลาภา สจฺฉิกา ปณฺณตฺติ,
ยทิทํ ภาควาติ.

(ขุ.ม. ๒๙/๘๔ ปุราเภทสูตรตนิทเทศ)

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

(๘) โส ภควา อิติปิ **ภควา**.

ก. โดยย่อ

ภควา = เป็นคำแสดงความเคารพ

ข. โดยละเอียด

(๑) เป็นผู้ทำลายราคะได้แล้ว

(๒) เป็นผู้ทำลายโทสะได้แล้ว

(๓) เป็นผู้ทำลายโมหะได้แล้ว

(๔) เป็นผู้ทำลายมานะได้แล้ว

(๕) เป็นผู้ทำลายทิฏฐิได้แล้ว

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

- (๖) เป็นผู้ทำลายเสียจนหมดได้แล้ว
- (๗) เป็นผู้ทำลายกิเลสได้แล้ว
- (๘) เป็นผู้จำแนก แยกแยะ แจกแจงพระธรรมรัตนะ
- (๙) เป็นผู้ทำที่สุดแห่งภพ
- (๑๐) เป็นผู้มียกายนออบรมแล้ว
- (๑๑) เป็นผู้มียกายนออบรมแล้ว เป็นผู้มียกายนออบรมแล้ว
เป็นผู้มียกายนออบรมแล้ว

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

- (๑๒) เป็นผู้ใช้สอยเสนาสนะที่เป็นปาละมะาะและปาทีบ
อันสงัด มีเสียงน้อย มีเสียงอีกทีก็น้อย
ปราศจากการสัญจรไปมาของผู้คน
ควรเป็นสถานที่ทำการลับของมนุษย์ สมควรเป็นที่หลีกเร้น
- (๑๓) เป็นผู้มีส่วนแห่งจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ
และคิลานปัจจัยเภสัชบริวาร
- (๑๔) เป็นผู้มีส่วนแห่งอรรณพ ธรรมรส วิมุตติรส
อธิศีล อธิจิต อธิปัญญา
- (๑๕) เป็นผู้มีส่วนแห่งฌาน ๔ อัปปมัญญา ๔ อรูปสมาบัติ ๔

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

- (๑๖) เป็นผู้มีส่วนแห่งวิโมกข์ ๘ อภิกายตนะ ๘
อนุปปพวิหารสมาบัติ ๙
- (๑๗) เป็นผู้มีส่วนแห่งสัญญาภาวนา ๑๐ กสิณสมาบัติ ๑๐
อานาปานสติสมาธิ
- (๑๘) ผู้มีส่วนแห่งสติปัฏฐาน ๔ สัมมปปธาน ๔ อิทธิบาท ๔
อินทริย์ ๕ พละ ๕ โพชฌงค์ ๗ อริยมรรคมีองค์ ๘
- (๑๙) เป็นผู้มีส่วนแห่งตถาคตพละญาณ ๑๐ เวสาร์ชชญาณ ๔
ปฐีสัมภิตา ๔ อภิญญา ๖ พุทธธรรม ๖

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

ภคิ ภชี ภาคี วิภตุตวา อิติ,
อกาสิ ภคฺคนฺติ ครุติ ภาคฺยวา,
พหุหิ ฌาเยหิ สุภาวิตตฺตโน,
ภวนตฺโค โส ภควาติ วุจฺจติ.

(วิสุทธิ.)

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

- (๑) ภคี=ผู้มีอิสริยยศ,
- (๒) ภชี=ผู้เสพอริยคุณ,
- (๓) ภาคี=ผู้มีส่วนแห่งจตุปัจจัย,
- (๔) วิภตฺตวา=ผู้จำแนกพระธรรม,
- (๕) อกาสิ ภคฺคํ=ผู้ทำการหักกิเลส,
- (๖) ครุ=ผู้เป็นครู,
- (๗) ภาคฺยวา=ผู้มีภาคยธรรม,
- (๘) พหุหิ ฌาเยหิ สุภาวิตตโน=ผู้มีตนอบรมดีแล้วด้วยญาณธรรมมาก,
- (๙) ภวนฺตโค=ผู้ถึงที่สุดแห่งภพ

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

ภาคฺยวํ ภาคฺควํ ยุตฺโต,
ภาเคหิ จ วิภตฺตวํ,
ภตฺตวํ วนฺตคฺมโน,
ภเวสฺส ภาควํ ตโต.
(วิสุทฺธิ.)

๔.๒ วิธีเจริญพุทธานุสสติ

- (๑) ภาคฺยวา=ผู้มีภาคยธรรม (คือบารมี ๓๐)
- (๒) ภคฺควา=ผู้หักกิเลส
- (๓) ยุตฺโต ภคฺเห จ=ผู้ประกอบด้วยภคธรรม ๖ ประการ
(ความเป็นใหญ่, ธรรม, ยศ, สิริ, กาม, ความเพียร)
- (๔) วิภตฺตวา=ผู้จำแนกธรรม
- (๕) ภตฺตวา=ผู้สั่งเสพวิหารธรรม
- (๖) วนฺตคฺมโน ภเวสุ=ผู้หมดสิ้นการไปในภพทั้งหลายแล้ว

สวัสดีครับ